

HEM

Hemvänder- och krisstödsprogram för svenska medborgare

Organisations-, etablerings- och beredskapsutkast

1. Grundidé

HEM föreslås som en samlad statlig funktion för svenska medborgare som vill återetablera sig i Sverige efter en längre tid utomlands, samt för svenskar som behöver snabb hjälp att lämna ett område vid krig, naturkatastrof, allvarlig samhällskollaps eller annan akut fara.

En svensk medborgare utomlands ska veta vart han eller hon vänder sig - både för att bygga ett nytt liv hemma och när en allvarlig kris kräver snabb hjälp.

2. HEM ska vara en enda ingång

Den som flyttar tillbaka kan i dag behöva kontakta flera olika myndigheter och samhällsaktörer. HEM ska fungera som samordnare och vägvisare. Programmet ska inte automatiskt ersätta Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommunerna eller utrikesförvaltningen, utan hjälpa den återvändande att snabbt komma till rätt process och följa ärendet genom etableringen.

3. Hjälp vid permanent återflytt

Folkbokföring och administration: checklista, dokumentkontroll och hjälp att förbereda kontakter med ansvariga myndigheter.

Arbete: matchning mot svenska arbetsgivare, stöd med CV och erkännande av utländsk erfarenhet och utbildning.

Bostad: information om bostadsmarknaden och samordning med kommunala och privata bostadsaktörer. HEM ska inte garantera en permanent bostad före andra bostadssökande.

Barn och skola: hjälp med skolplacering och information till familjer som återvänder med barn.

Praktisk återetablering: vägledning om exempelvis banktjänster, försäkringar, vårdkontakter och andra grundläggande samhällsfunktioner.

4. Hemvänderlån

För svenska medborgare som vill återvända permanent men saknar ekonomiska möjligheter kan ett behovsprövat hemvänderlån utredas. Det kan exempelvis täcka rimlig hemresa, flyttkostnader, deposition eller kortvarigt etableringsboende.

Lån bör normalt användas framför ett ovillkorat kontantbidrag när personen har framtida återbetalningsförmåga. Vid särskild utsatthet kan andra sociala stödformer prövas enligt vanliga regler.

5. HEM Kris

HEM ska också ha en permanent beredskapsgren - **HEM Kris** - som snabbt kan stödja svenska medborgare utomlands vid exempelvis jordbävningar, översvämningar, skogsbränder, vulkanutbrott, krig, omfattande politiskt våld eller kollapsad lokal transportinfrastruktur.

HEM Kris ska arbeta tillsammans med Utrikesdepartementet, svenska utlandsmyndigheter och andra ansvariga aktörer. Funktionen ska förstärka Sveriges operativa förmåga, inte skapa två parallella evakueringskedjor.

6. Krisnivåer

Nivå	Exempel på åtgärd
1 - BEVAKA	Följ utvecklingen, kontakta registrerade resenärer där det är motiverat och publicera tydlig information.
2 - FÖRBERED	Kartlägg berörda svenska medborgare, transportvägar, samlingsplatser och möjlig kapacitet för utresa.
3 - LÄMNA	Aktiv hjälp att boka eller samordna kommersiell eller annan tillgänglig transport ut ur riskområdet.
4 - EVAKUERA	Vid extraordinär fara kan staten, inom rättsliga och praktiska möjligheter, organisera särskild evakuering eller assisterad utresa.

7. Snabb registrering vid katastrof

Vid en större kris ska en svensk medborgare eller anhörig kunna registrera personen digitalt med identitet, aktuell plats, kontaktuppgifter, antal medresenärer och relevanta hjälpbehov. Informationen ska användas för krishantering och omfattas av tydliga regler för åtkomst, säkerhet och gallring.

Systemet ska kunna skapa en aktuell lägesbild: hur många svenskar som bedöms finnas i riskområdet, vilka som redan lämnat, vilka som behöver hjälp och vilka transportvägar som fortfarande fungerar.

8. Transport och evakuering

Grundprincipen bör vara att människor lämnar ett riskområde tidigt med fungerande kommersiella transporter när det är möjligt. Staten kan hjälpa med information, samordning och vid behov bokning eller finansieringslösningar.

När kommersiella alternativ inte längre fungerar och situationen är extraordinär ska ansvariga svenska organ kunna pröva samordnade bussar, fartyg, chartrade flyg eller samarbete med andra EU- och nordiska länder. Genomförandet måste alltid anpassas till säkerhetsläget och värdlandets regler.

9. Förberedelser innan krisen

Den viktigaste evakueringen är den som kan genomföras innan vägar, flygplatser och kommunikationer slutar fungera. HEM Kris bör därför arbeta med scenarier för länder och regioner där många svenska medborgare befinner sig, identifiera alternativa transportvägar och upprätthålla kontaktvägar till transportföretag och internationella partners.

10. Svenska familjer utomlands

HEM ska kunna hjälpa svenska medborgare som återvänder tillsammans med make, maka, partner eller barn. Familjemedlemmars rätt att resa in och bosätta sig i Sverige avgörs dock enligt gällande regler om medborgarskap, uppehållsrätt och uppehållstillstånd. HEM ska hjälpa familjen genom processen men inte kringgå dessa regler.

11. Kompetens tillbaka till Sverige

Hemvändande svenskar kan bära med sig internationell yrkeserfarenhet, språk, företag, kapital och kontaktnät. HEM bör därför även kunna fungera som en rekryteringskanal för svenska arbetsgivare och regioner med kompetensbrist.

Ett frivilligt register kan låta personer som överväger återflytt ange yrke och önskad region så att arbetsgivare kan erbjuda arbete innan flytten genomförs.

12. Företagare som återvänder

Svenska företagare utomlands som vill flytta verksamhet eller starta nytt i Sverige ska kunna få en samordnad väg in till relevanta svenska regler och myndigheter. HEM kan hjälpa med etableringsinformation men ska inte ge företag konkurrensfördelar som strider mot svenska eller EU-rättsliga regler.

13. Ingen dubbel byråkrati

HEM bör i första hand byggas som en samlad funktion som använder befintlig svensk utrikes-, kris- och förvaltningskapacitet. Om en separat myndighet senare övervägs ska myndighetsrevisionen först identifiera vilka befintliga funktioner som flyttas eller avvecklas.

14. Föreslagna funktioner

Funktion	Uppgift
HEM Etablering	Samordna permanent återflytt, arbete, bostadsvägledning och myndighetskontakter.
HEM Arbete	Matcha hemvändare mot svenska arbetsgivare och kompetensbehov.
HEM Familj	Samordna skol- och familjerelaterade etableringsfrågor.
HEM Företag	Vägleda företagare som vill etablera eller flytta verksamhet till Sverige.
HEM Kris	Lägesbild, kontakt, assisterad utresa och evakueringssamordning vid allvarliga kriser.

15. Nyttan för Sverige

Snabbare hjälp i kris: en tydlig kontaktväg och förberedd operativ struktur för svenskar i utsatta områden.

Fler kan återvända: praktiska hinder kring arbete, administration och etablering blir lättare att hantera.

Kompetens återförs: internationell erfarenhet kan snabbare kopplas till svenska arbetsgivare.

Bättre beredskap: Sverige planerar transport- och kontaktvägar innan en katastrof inträffar.

Tydligare statligt ansvar: den enskilde ska inte behöva förstå hela myndighetsstrukturen för att veta vart han eller hon ska vända sig.

16. Kärnprincip

Svenska medborgare ska kunna bygga sina liv utomlands utan att förlora en tydlig väg hem. När de vill återvända ska Sverige göra återetableringen begriplig. När verklig fara uppstår ska staten ha en förberedd förmåga att hjälpa dem att komma i säkerhet.

Juridiskt behöver ett färdigt förslag samordnas med Utrikesdepartementets och utlandsmyndigheternas konsulära ansvar, lagen om konsulära katastrofinsatser, EU:s konsulära samarbete, folkbokföringsregler samt reglerna för socialförsäkring och migration. HEM bör därför utformas som en förstärkning och samordning av dessa funktioner snarare än en parallell utrikesförvaltning.